

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Ігор Володимирович КАС'ЯНОВ,

*аспірант відділу організації
освітньо-наукової підготовки
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Відповідно до статті 14 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері правоохоронних і судових органів [1]. Відповідне співробітництво має бути спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості, ефективне виконання судових рішень та рішень інших державних органів.

Статтею 5 Закону України про виконавче провадження вказано, що примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [2]. Таким чином ефективна розбудова діяльності зазначених інституцій в умовах євроінтеграційних процесів набуває особливої актуальності.

Відповідно до чинного законодавства систему органів примусового виконання рішень в Україні становлять: 1) Міністерство юстиції України; 2) органи державної виконавчої служби, утворені Міністерством юстиції України в установленому законодавством порядку.

Державними виконавцями є керівники органів державної виконавчої служби, їхні заступники, головні державні виконавці, старші державні виконавці, державні виконавці органів державної виконавчої служби.

В свою чергу приватним виконавцем може бути громадянин України, який досяг 25 років, має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою, має стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит. Протягом першого року зайняття діяльністю приватного виконавця, він не може здійснювати примусове виконання рішень за якими сума стягнення становить двадцять та більше мільйонів гривень або еквівалентну суму в іноземній валюті. Строк зайняття діяльністю приватного виконавця обчислюється з дня внесення інформації про приватного виконавця до Єдиного реєстру приватних виконавців України [3].

В той же час, незважаючи на створену в державі систему примусового виконання судових рішень, іноземні партнери, зазначають, що на сьогодні порядок здійснення виконавчого провадження є недосконалим, що кінцевим результатом призводить або до повного невиконання або тривалого виконання судових рішень та рішень інших органів держави, що негативно

впливає на систему захисту прав та інвестиційну привабливість України. Факторами, які призводять до вказаних проблем експерти визначають: 1) недостатньо дієві засоби впливу на боржника; 2) недосконалий порядок доступу до професії приватного виконавця; 3) тривалу процедуру отримання інформації відносно боржника, яка в деякій мірі відбувається у паперовій формі та через недосконалу інформаційну взаємодію з органами та установами, які є держателями реєстрів, що містять інформацію про боржника та його майно тощо.

Отже з метою усунення відповідних недоліків Міністерство юстиції разом із зацікавленими особами розробило низку заходів, що увійшли до Стратегічних планів діяльності Міністерства на 2021-2023, 2022-2024 роки, зокрема: 1) удосконалення порядку доступу до професії приватного виконавця та розширення його повноважень; 2) цифровізація виконавчого провадження та впровадження за окремими категоріями справ фігури «цифрового виконавця»; 3) протидія зловживанням сторонами своїми процесуальними правами у виконавчому провадженні; 4) удосконалення порядку виконання окремих категорій рішень; 5) надання доступу державним та приватним виконавцям до усіх реєстрів та баз даних, які містять інформацію про боржника, його майно та кошти; 6) запровадження електронної взаємодії з органами, установами та банками в процесі примусового виконання рішень, а також впровадження електронних сервісів у виконавчому провадженні.

Індикаторами, що визначатимуть належне виконання вказаних заходів було визначено наступні:

1) збільшення кількості фактично виконаних виконавчих документів до 2023 року до 30%;

2) кількість реєстрів та баз даних, до яких у виконавців наявний доступ та/або з якими у виконавців наявна електронна взаємодія, а також запроваджені електронні сервіси на кінець 2023 року – 14;

3) частка стягнутих коштів – 5%.

Слід також зазначити, що в контексті вказаних заходів у Верховній Раді України, зокрема, були зареєстровані наступні законопроекти: 1) «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо розширення повноважень приватних виконавців на примусове виконання постанов про накладення штрафу за порушення митних правил (реєстр. № 4532 від 21.12.2020); 2) «Про примусове виконання рішень» (реєстр. № 5660 від 14.06.2021), метою яких було визначено комплексне удосконалення процесу примусового виконання судових рішень та рішень інших державних органів, розбудова інституту приватних виконавців тощо.

Наприклад, проектом Закону України «Про примусове виконання рішень» пропонується визначити загальні засади та порядок здійснення примусового виконання рішень, а також правовий статус, завдання та основи організації і діяльності суб'єктів примусового виконання рішень.

Новації, передбачені проектом Закону, умовно можна поділити на такі групи:

1) розширення повноважень приватних виконавців та полегшення доступу до професії приватного виконавця для збільшення їх загальної кількості, розширення повноважень помічника приватного виконавця;

2) цифровізація процесу примусового виконання рішень;

3) визначення особливостей виконання окремих категорій рішень;

4) нові підходи до звернення стягнення на майно боржника, визначення особливостей звернення стягнення на окремі види майна.

У якості підсумку відмітимо, що процес реформування діяльності державних та приватних виконавців ґрунтується на зміні традиційних підходів до цього процесу, від запровадження інституту приватних виконавців, до системної цифровізації та інтеграції відповідних адміністративних процедур, що в кінцевому результаті дозволить наблизити національну практику до Європейських стандартів в цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n129 (дата звернення 08.11.2022)

2. Про виконавче провадження: Закон України; від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/ed20221119#Text> (дата звернення 08.11.2022)

3. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19/ed20221119#n10> (дата звернення 08.11.2022)